
Szlenkierów

Dzielnice: Wola

Osiedla: Młynów

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1920

Opis

Szlenkierowie - zasłużona rodzina warszawska. Jej najsłynniejsi przedstawiciele to niewątpliwie: Jan Karol (1811-1873) - urodzony w Toruniu właściciel firmy garbarskiej, działającej najpierw na Pradze a od 1846 roku w budynku u zbiegu ul. Leszno i Żelaznej.

Franciszek Ksawery (1814-1871) - brat Jana Karola, kupiec bławatny, działacz patriotyczny. Był właścicielem jednego z najsłynniejszych sklepów przy ul. Senatorskiej. Był członkiem warszawskiej parafii ewangelicko-augsburskiej, od 1859 roku prezesem jej Kolegium Kościelnego a także inicjatorem jej zamknięcia po zamknięciu przez władze carskie Katedry św. Jana (efekt krwawych strąć na ulicach miasta 27 II 1861 roku). Aresztowany pod zarzutem organizacji zbrojnego spisku, kilka miesięcy spędził w więzieniu. Po odzyskaniu wolności jego sklep stał się podczas powstania styczniowego punktem spotkań Wydziału Wojny Rządu Narodowego. Wówczas ten objął funkcję szefa Rewolucyjnej Komisji Podatkowej. Ścigany przez władze carskie pod koniec 1863 roku wyemigrował do Francji, gdzie prowadził znany komis. Zaprzyjaźniony z miejscową Polonią (szczególnie rodziną Czartoryskich), zainicjował powstanie w tym mieście Biblioteki Polskiej. Zmarł w Nicei.

Karol Jan (1839-1900) - syn Jana Karola. Przyszedł na świat w Warszawie. Już jako dziewiętnastolatek został współnikiem ojca, w krótkim czasie znacznie poszerzając ofertę przedsiębiorstwa. Otwarty na kontakty z zagranicą, zaczął - na życzenie bogatej klienteli - sprowadzać skóry egzotycznych zwierząt. Miał swoich dostawców w obu Amerykach, Azji a nawet Australii. Od 1871 roku przekształcił firmę w spółkę "Bracia Szlenkier", którą prowadził razem z Janem Józefem. Razem z nim od 1871 roku prowadził rodzinną garbarnię, szybko powiększając ją o zakład w Berdyczowie, dostarczający blisko 30% skór na potrzeby armii carskiej. Jego zasługą było stworzenie systemu opieki socjalnej pracowników, zorganizowanie dla nich zaplecze medyczne a także - jako pierwszy w dziejach polskiego przemysłu - wypłacał im dodatek motywacyjny stażem pracy w danym zakładzie. Od 1880 roku prowadził trzyklasową Miejską Szkołę Rzemiosł, która stała się załącznikiem przyszłego Państwowego Instytutu Robót Ręcznych dla Nauczycieli z siedzibą przy ul. Górczewskiej 4 (jej kierownikiem był Władysław Przanowski). W 1888 roku został współwłaścicielem fabryki firanek, tiulu i koronek "Szlenkier, Wydźga i Weyer, S.A." z siedzibą przy ul. Dzielnej, która w momencie jego śmierci zatrudniała ponad 500 pracowników. Był jednym z najbardziej szanowanych obywateli miasta, piastował m.in. honorową funkcję Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Mieszkał w okazałym pałacu przy pl. Zielonym (dziś pl. J. H. Dąbrowskiego), powstałym w 1880 roku wg projektu

Witolda Lanciego z wystrojem Wojciecha Gersona. Zmarł w Warszawie.

Franciszek Ksawery II (1843-1873) - syn Franciszka Ksawerego. Był rodowitym warszawiakiem, uczestnikiem powstania styczniowego. Wraz z ojcem wyemigrował do Paryża, jednak został ułaskawiony przez władze carskie. powróciwszy do rodzinnego miasta w 1871 roku został aresztowany podczas prowokacji i zesłany do guberni ołonieckiej. Zmarł w Kargopolu.

Józef Władysław (1844-1893) - brat Franciszka Ksawerego II. Również urodził się w stolicy, podobnie jak brat uczestniczył w powstaniu styczniowym (był najsłynniejszym agentem cywilnej organizacji rewolucyjnej). Podczas bitwy pod Rzeżewem dostał się do niewoli carskiej. Po szybkim procesie został zesłany do Tobolska a stamtąd do Krasnojarska, gdzie próbował zorganizować kolejne antycarskie powstanie. Złapany podczas przygotowań został wywieziony do Irkucka. Ciężko chory nadal działał w podziemiu antycarskim. Niewidomy i częściowo sparaliżowany uzyskał zezwolenie na powrót do Warszawy, gdzie zmarł po kilkunastu dniach.

Jan Józef (1848-1910) - syn Jana Karola, przemysłowiec. Podobnie jak brat Karol Jan urodził się w Warszawie. Od 1871 roku był współnikiem brata, pozostającym jednak w jego cieniu.

Maria Zofia z Grosserów (1850-1913) - żona Karola Jana. Z wykształcenia była pielęgniarką, przez wiele lat prowadziła ochronkę dla dzieci przy ul. Oboźnej. Po śmierci męża założyła fundację jego imienia, która sfinansowała budowę nowej siedziby jego szkoły przy ul. Górczewskiej 4.

Znani członkowie rodu żyjący po nadaniu nazwy ulicy:

Zofia Regina (1882-1939) - córka Karola Jana i Marii Zofii, pionierka polskiego pielęgniarstwa. Przyszła na świat w Warszawie, przez dwa lata studiowała medycynę w Genewie a następnie ukończyła Szkołę Pielęgniarstwa Florence Nightingale w Londynie. Po śmierci matki przekształciła dotychczasową fundację imieniu ojca w Fundację Karola i Marii Szlenkierów. W 1913 roku za całą sumę, którą dysponowała, wybudowała dziewięciobudynkowy szpital dziecięcy przy ul. Leszno 136 (u zbiegu z ul. Karolkową), wyposażyła go i podarowała miastu, nazywając imieniem rodziców i obejmując w nim funkcję kuratorki. W latach 1928-36 była dyrektorem Warszawskiej Szkoły Pielęgniarek z siedziba w budynku u zbiegu ul. Chałubińskiego i Koszykowej (dzisiejsza przychodnia MON). Za swoją działalność została odznaczona Krzyżem "Polonia Restituta" a także została honorową obywatelką Warszawy. Wybuch II wojny światowej zaskoczył ją ciężko chorą w szpitalu sióstr elżbietanek przy ul. Goszczyńskiego. Nie mogąc uciekać została bardzo ciężko ranna podczas bombardowania. Wywieziona przez brata do jego mieszkania przy ul. Nowowiejskiej, zmarła po kilku dniach prawdopodobnie w wyniku rozwijającej się sepsy.

Karol Stanisław (1884-1944) - brat Zofii Reginy, fizyk. Był rodowitym warszawiakiem, kształcił się w Niemczech pod kierunkiem Wilhelma Roentgena. Po powrocie do stolicy w 1910 roku przejął kierowanie rodzinnymi firmami, został też prezesem Muzeum Przemysłu i Techniki. Podczas okupacji hitlerowskiej jego mieszkanie przy ul. Nowowiejskiej było punktem konspiracyjnych spotkań żołnierzy AK. Aresztowany przez Gestapo w VII 1944 roku, został zamordowany w Alei Szucha na wieść o wybuchu Powstania Warszawskiego.

Tadeusz Karol (1917-1998) - syn Karola Stanisława, inżynier. Po wybuchu II wojny światowej przedostał się do Francji z stamtąd do Anglii, gdzie służył jako lotnik w 308. Dywizjonie Myśliwskim. po wojnie pozostał na emigracji, pracując jako wykładowca w Europie i Ameryce Północnej.

Spoczywają:

Franciszek Ksawery - Cmentarz Peres-Laches w Paryżu.

Zofia Regina i Karol Stanisław - Cmentarz Powązkowski, kwatera 229, rząd I, miejsce 1\4.

Józef Władysław, symb. Franciszek Ksawery II, Karol Jan oraz Maria - Cmentarz Ewangelicko-Augsburski, aleja C, miejsce 3.

Upamiętnienia:

ul. Koszykowa 78 - tablica na ścianie budynku, w którym w latach 1929-44 działała Warszawska Szkoła Pielęgniarek (odsłonięcie - 29 I 1995).

ul. Żytnia 39 - tablica na frontowej ścianie budynku (odsłonięcie (21 V 1989)).

Ciekawostki

Stan obecny:

nr 5: kamienica Szejnów. Przedwojenna. Jej właściciel, Kazimierz Szejn, przez wiele lat prowadził sklep z kryształami przy ul. Górczewskiej. W czasach PRL-u był właścicielem zakładu szklarsko-ramiarskiego.

Bloki osiedla Młynów. Powstały w 1948-66 wg proj. Michała Przerwy-Tetmajera, Haliny i Tadeusza Kowalskich i Zbigniewa Waclawka.

Data nadania nazwy: 1920.10.12
